

מסורת הש"ס

ביצה פרק ראשון ביצה

יב.

עין משפט
נר מצוה

צב א ב מיי פ"א מהל'
י"ט הל' ד ופיה
הלכה א סמך לאון עה
טו"ש"ע א"ח ס' מקח
ספיק' א:
צב ג מיי פ"א מהל'
עירובין הלכה ד
סמך לאון עה טו"ש"ע א"ח
ס' מקח ספיק' א:

רבינו חננאל

[מתוך] בית שמוא
אומרים אין מוציאין
לא את הקטן כו'.
נקטין לולב למצוה
וקטן למולו וספר תורה
לקרות בו. ובית הלל
מתירין להוציא אפילו
לרשות הרבים. ומשום
הכי אמרין בגמרא הא
דחייב השוחט עולת דבבה
ביו"ט לוקה, ואע"פ
שעושה מצוה, ב"ש
לא ולא ב"ה, דמפשינן
להו לבי"ה דאמרי מתוך
לולב וס' שאין לצורך
אכילה. הכא נמי כיון
שהותרה השחיטה לצורך
אכילה הותרה נמי שלא
לצורך. אלא מתני' מני
ב"ש היא. ודחינן להאי
סברא ממאי דבדאי טעמא
פליגי ב"ש וב"ה, דלמא
בעירובי הוצאה פליגי,
ב"ש [סברין] יו"ט דבררים
שאין לצורך אוכל נפש
מה שבת אין
מוציאין מרשות לרשות
אלא ע"י עירוב, כך
ביו"ט, ומה שבת אינן
מוציאין בה [לר"ה]
כך [שבת] יו"ט אין
מוציאין. ובי"ה סבירי
עירובי הוצאה ליו"ט, דכי
כתיב ולא תוציאו משא
מבתיכם, ביום השבת הוא
דכתיב, ולפיכך הוצאה
ביו"ט שרי, אבל לשחיטה
שלא לצורך אפילו ב"ה
אסרי. ודחי רב יוסף
אי הכי שאין הוצאה
אסורה ביו"ט לדברי ב"ה,
אם יוציא אבנים להרי"ר
פטור הוא. אלא מדלא
תנינן דפליגי באבנים,
אלא דבררים שיש בהן
צד מצוה, ש"מ במתוך
שהותרה לצורך אכילה
הותרה נמי שלא לצורך
אכילה [פליגי]. וכן נמי
מדחייבין לר' יוחנן דאמר
להנא דהוה תני קמיה,
המבשל גיד הנשה בחלב
[יו"ט] ואכלו לוקה ה',
לוקה משום אוכל גיד
ומשום מבשל אוכל גיד,
שבישול ביו"ט דבר
שיאנו בר אכילה, וה"ה
למבשל בשר בחלב
כו', וא"ל ר' יוחנן
להנא בערעור ובישול
אינה משנה, כלומר
אינו חייב בהן אילבא
דב"ה מדחייב שהותרה
הבערה לצורך כו'.

השוחט עולת נדבה ביום טוב לוקה וכו'. וה"ה דמני למימר
ר"ע היא ^ט דלית ליה מתוך אלא יומא ליה למנקט ב"ש
דסבירא לכו הכי צהדיה טפי ותימה הואיל ומוקמינן לה חליצה דב"ש
אם כן לימא חזקת עולת חובה ביו"ט לוקה ^א דהא ב"ש אית לכו לקמן

(דף יט.) על עולת ראיה דלוקה
דדרשינן ומתום חגיגה אין עולת
ראיה על וי"ל משום דיוקא נקטיה
דאי הוה נקט עולת חובה הוה
אמינא עולת חובה מחייבי
אכל שלמי חובה כיוצא בו פטור
הואיל והס חובה וגם יש צדן לזרך
האדם אכל שלמי נדבה חייב הואיל
דנקט עולת נדבה אשמינן דבומא
דדוקא עולת נדבה חייב דכולה כליל
אכל שלמי נדבה פטור אע"ג שאינו
חייב צדן והיה יכול להמתיק עד למחר
הואיל ויש צדן לזרך הדיוט וא"ת
והא אפילו צ"ה מודו דלוקה דסבירא
לכו לקמן (שם) דנדרים ונדבות אין
קרינן ביו"ט ואמאי מוקים לה חליצה
דב"ש וי"ל דמהיכא אית ליה דנדרים
ונדבות אין קרינן ביו"ט מלכס ולא
לגזוה וא"כ הוה לאו הבא מכלל עשה
דאין לוקין עליו וא"ת כיון דלהדריה
אהדריה לאסורא קמא דהא אמרי' ^ט
גזי גזוז פסולי המוקדשין דלוקה אע"ג
דלא ידעינן אסור גזוה רק מדמתיב
(דברים יב) מוצא ולא גזיה דהיינו לאו
הבא מכלל עשה דאין לוקין אלא ש"מ
כיון דלהדריה אהדריה לאסורא קמא
כלומר ללאו שהיה צו קודם שנפסל
וגם גזי נדרים ונדבות נימא הכי
דהדריה לאסורא קמא ולוקה וי"ל
דשאני גזיה שלא הותרה בפסולי
המוקדשין כלל צהדיה וא"כ הואיל
ואשמתם סמך צו לאסורא מוקמינן
ליה בציסורא קמא אכל הבא גזי יו"ט

דאזכר נפש הותר דכתיב אשר יאכל וגו' (שמות יב) וה"ה נגדדים
ונדבות מתוך שהותרה וכו' וא"כ אשכחנא דהותרו צהדיה וכיון
דאשכחנא דהותרו צהדיה לא אמרי' אהדרי' לאסור' קמא אלא למאי
דהדריה אהדריה ולמאי דלא אהדריה לא אהדריה וקאי דוקא בעשה:
דלמא בערוב והוצאה קמפליגי. פי' רש"י ערובי חלזות וקשה
מאי זרריך ערובי חלזות גזי יו"ט הא כללוא הכי מותר
לטלטל מחצר לחצר לצורך לבי"ה להרי"ר חייט ש"מ דגרסינן ערוב
הואיל בלא וי"ו ^ט והכי פירושא אם אסור הוצאה מערב צו בין שאר
מלאכות אע"ג שהיא מלאכה גרועה ואם שייכא אסור הוצאה אם לא
קמפלגי ומיהו יש לישב דגרסינן שפיר ערוב והוצאה דזרריך ערוב
שיוכל להוציא דברים שאין לצורך יו"ט כלל ^ט (ואין ערוב והוצאה
ליו"ט דשאני הוצאה בגרועה היא מכל שאר מלאכות ויש ספרים
דגר' קרא דירמיה ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת צבצת
אין ביו"ט לא דממעט לה צהדיה מטעם דהוצאה גרועה היא):

והכי פירושא אלא מעתה דב"ה לית להו אסור הוצאה לפלגו בטלטול
אבנים ולשמעין רבנות דלית להו צדן אסור הוצאה דהא לא נאסר צבצת
כלל אלא גזרה שמא יוציא כדאיתא צהדיה פרק כל הכלים (שם דף קד): ואפי' דבר שהוא צורך יו"ט כגון כלי הנזקין לו היה ראוי לאסור
גזירה שמא יוציא אלא שאין גזירה על הצבור אלא"כ רוב הצבור יאמרו וכו' ר' יוחנן סבר
וכו' דב"ה סביר מתוך וא"ת כיון דב"ה אית להו מתוך אמאי אין מתיירין אפי' טלטול אבנים וכל דבר אפילו אינו צורך יום טוב ויש לומר
דדחי אין ה"ה דמדאורייתא הואיל והותרה הותרה לגמרי אלא רבנן גזרו על דבר שאינו צורך יו"ט דכיון דעיקר הוצאה נאסרה יש לאסור
צבצת שאין לצורך יום טוב כלל ע"כ פי' רש"י ולא רצה לגרום כמו שיש בספרים אלא מעתה הוציא אבנים לב"ה ה"ה דלא מחייב
מלקות דא"כ הוה מסיק לפי' זה הוציא אבנים לב"ה דחייב ורש"י קים ליה דב"ה צבצת להו הואיל והותרה הותרה לגמרי אלא רבנן
הוא דגזרו צבצת שאינו צורך יו"ט כלל וקשה חדא דאמרי' בפסחים (דף מו:) האופה מיו"ט לחול לוקה ולא אמרינן מתוך וכו' ואפילו לרבה
דלא לקי היינו מטעם הואיל ואי אמרינן ליה אורחים אכל מטעם מתוך לא קאמר ועוד דמוחק גירסת הספרים לכן נראה לפי' דגרסי' כגירסת
הספרים אלא מעתה הוציא אבנים לב"ה ה"ה דלא מחייב פי' מדאורייתא מלקות וכו' ה"ה א"כ לפלגו צבצת אלא ודאי מדלא קמפלגי
וכו' ודוקא בהוצאה שיש צד צורך יו"ט קתא אמרינן מתוך שהותרה לצורך יו"ט דכל אוכל נפש מותר הותרה נמי שלא לצורך אוכל נפש
הואיל ואיכא צורך מקמא ^ט שיש צורך יו"ט אכל שלא לצורך יו"ט כלל ודאי דאסור מן התורה כגון אופה מיו"ט לחול ומוציא אבנים דליכא
לא צורך נפש ולא שמחת יו"ט חייב מדאורייתא ופי' פליגי ב"ש וצ"ה צבצת שאין לצורך אוכל נפש ואיכא צדן צורך יו"ט קתא כגון קטן
למולו דהמנחה נקראת צורך יום טוב ולולב ללאת צו וס"ת לקרות צו וכן פי' רבינו חננאל אכל ^ט ליתא פירושן דלאו דוקא קטן למולו דה"ה שלא
למולו דשרי גם ^ט טיול דהא אשכחן נמי דמשחקין צדדור שקורין פלוט"א בלע"ז ביו"ט צה"ר אע"ג דליכא אלא טיול וא"ת השוחט
עולה מה צורך יש לו צה יש לומר דהכא נמי איכא שמחת יו"ט שלא היא שלמחן מלא ושלחן רבך ריקן כדמוכח לקמן (דף כ:):
הכא

מר סבר. בית שמאי: ומר סבר. בית הלל. והנך מתינתא לא אפלוג
אלא מר אשמעינן חדא ומר אשמעינן חדא ולא פליגי. מתינתא קמיתא
הכי קאמר צמה דברים אמורים בשם לכן זכר צבצת אכל אין להס
זכר כל עיקר דברי הכל מותר ותנא צבצת ה"ק צמה דברים אמורים

דנחלקו צבצתין להס זכר מן הזד הכל
צבצת להס זכר מן הזד דברי הכל
אסור: מתני' לא אכל דקטן. כל
מיני דלאו צורך אכילה: גמ' עולה
נדבה. דאילו עולת חובה היום רחמנא
שריא אכל וזו יש להקריבה לאחר יום
טוב: לוקה. משום ^ט (לא מעשה כל
מלאכה) (שמות כ): לזורך. אך אשר
יאלץ לכל נפש: ^ט צבצת והוצאה. אם
נאסרה הוצאה ביו"ט ונתקנו הלכות
ערובי חלזות ליו"ט אם לאו: ואין
ערוב והוצאה כו'. ואע"ג דעיקר
הוצאה מועצירו קול צמחיה נפקא לן
(שם דף יט:) צה ירמיה ופירש שלא
נאסרה אלא צבצת משום הכי קא שרו
אכל שחיטה שהיא אכ מלאכה וכלל
לא מעשה כל מלאכה: היא אימא לך
אפילו לב"ה אם הותרה לצורך לא
הותרה שלא לצורך והך מתינתא אפי'
צ"ה: מסקינן לה רב יוסף. אך
אמקפמא דרבה: אלא מעתה.
דסבירא להו לב"ה אין איסור הוצאה
ליו"ט: ליפלגו צבצת. אי אין איסור
הוצאה אין איסור טלטול שלא נאסר
טלטול אלא משום הוצאה. ומה שלא
גזרו על כל טלטולים אפילו על
אזכרים וכלים משום דאין גזירה גזרה
על הצבור אלא"כ רוב הצבור יכולין
לעמוד צה"ה: אלא מדלא אפלוג
צבצת ש"מ. דלכולי עלמא יש
הוצאה ליו"ט אלא שמן המורה הותרה
לצורך וצ"ה אית להו כיון דהותרה
לצורך הותרה מן המורה לגמרי אלא
רבנן גזרו צמדי דהו טרחא דלא

זרריך כגון אבנים אכל צקטן וספר תורה דלריכין להו ביו"ט לא
גזרו וצ"ה שמאי לית להו מיגו ומדי' לזורך אכילה שהמורה המירתו
הותר ושאינו צורך אכילה צבצת עומד מן המורה: ואף ר' יוחנן סבר
נממוך גרסינן: פליגי. ב"ש וצ"ה ודכולי עלמא יש איסור
הוצאה ליו"ט מועצירו קול צמחיה דישנה צבצת מלאכות וירמיה
היה מזהירין על השבחות שהן חמורין והלואי ישמעו: לוקה
משום צבצת גיד. שהצבול אכל מלאכה הוא וצבול גיד דבר האסור
ואינו ראוי לאכילה ועומד צבצת לא מעשה לא מלאכה דלא הותר
אלא לצורך: ולוקה משום צבצת צה צבצת. לאו משום יום טוב
דמלקות דצבול יו"ט הא תנא ליה אלא אפילו הוא חול לוקה
משום צבצת צה צבצת דכתיב לא תבשל גדי בחלב שלם פעמים ^ט
אחד לאיסור אכילה ואחד לאיסור הנאה ואחד לאיסור צבול ^ט:

משום
ה"ה רש"י אלא מעתה לפלגו צבצת ומדלא מופלגי צבצת ש"מ וכו'.
אבנים ולשמעין רבנות דלית להו צדן אסור הוצאה דהא לא נאסר צבצת
כלל אלא גזרה שמא יוציא כדאיתא צהדיה פרק כל הכלים (שם דף קד): ואפי' דבר שהוא צורך יו"ט כגון כלי הנזקין לו היה ראוי לאסור
גזירה שמא יוציא אלא שאין גזירה על הצבור אלא"כ רוב הצבור יאמרו וכו' ר' יוחנן סבר
וכו' דב"ה סביר מתוך וא"ת כיון דב"ה אית להו מתוך אמאי אין מתיירין אפי' טלטול אבנים וכל דבר אפילו אינו צורך יום טוב ויש לומר
דדחי אין ה"ה דמדאורייתא הואיל והותרה הותרה לגמרי אלא רבנן גזרו על דבר שאינו צורך יו"ט דכיון דעיקר הוצאה נאסרה יש לאסור
צבצת שאין לצורך יום טוב כלל ע"כ פי' רש"י ולא רצה לגרום כמו שיש בספרים אלא מעתה הוציא אבנים לב"ה ה"ה דלא מחייב
מלקות דא"כ הוה מסיק לפי' זה הוציא אבנים לב"ה דחייב ורש"י קים ליה דב"ה צבצת להו הואיל והותרה הותרה לגמרי אלא רבנן
הוא דגזרו צבצת שאינו צורך יו"ט כלל וקשה חדא דאמרי' בפסחים (דף מו:) האופה מיו"ט לחול לוקה ולא אמרינן מתוך וכו' ואפילו לרבה
דלא לקי היינו מטעם הואיל ואי אמרינן ליה אורחים אכל מטעם מתוך לא קאמר ועוד דמוחק גירסת הספרים לכן נראה לפי' דגרסי' כגירסת
הספרים אלא מעתה הוציא אבנים לב"ה ה"ה דלא מחייב פי' מדאורייתא מלקות וכו' ה"ה א"כ לפלגו צבצת אלא ודאי מדלא קמפלגי
וכו' ודוקא בהוצאה שיש צד צורך יו"ט קתא אמרינן מתוך שהותרה לצורך יו"ט דכל אוכל נפש מותר הותרה נמי שלא לצורך אוכל נפש
הואיל ואיכא צורך מקמא ^ט שיש צורך יו"ט אכל שלא לצורך יו"ט כלל ודאי דאסור מן התורה כגון אופה מיו"ט לחול ומוציא אבנים דליכא
לא צורך נפש ולא שמחת יו"ט חייב מדאורייתא ופי' פליגי ב"ש וצ"ה צבצת שאין לצורך אוכל נפש ואיכא צדן צורך יו"ט קתא כגון קטן
למולו דהמנחה נקראת צורך יום טוב ולולב ללאת צו וס"ת לקרות צו וכן פי' רבינו חננאל אכל ^ט ליתא פירושן דלאו דוקא קטן למולו דה"ה שלא
למולו דשרי גם ^ט טיול דהא אשכחן נמי דמשחקין צדדור שקורין פלוט"א בלע"ז ביו"ט צה"ר אע"ג דליכא אלא טיול וא"ת השוחט
עולה מה צורך יש לו צה יש לומר דהכא נמי איכא שמחת יו"ט שלא היא שלמחן מלא ושלחן רבך ריקן כדמוכח לקמן (דף כ:):
הכא

(א) שנת ד' קד: לקמן א.
(ב) גי' רש"י דאסרי ולא.
(ג) וי"ל העירוב עירוב מר
סבר עירוב הוצאה לשבת
עירוב הוצאה ליו"ט פי' י"ט
לדברים שאין צורך אוכל
צבצת מה שבת אין מוציאין
מרשות לרשות אלא ע"י
עירוב כך ביו"ט: (ד) מכות
כא: (פסחים מו:) (ה) [מבשל
גיד ביו"ט, כ"ג:] (ו) [כל
מלאכה לאיעשה צה. שמות
יב, ו] (ז) [שמות יב,
קטו:] (ח) [פסחים ה:;
יג:] (ט) [שמות לו, ט] [שם כ,
יג:] (י) [שמות לו, ט] [שמות כב,
סג] [דברים יד, ט] [וחלון
קטו:] (יא) [פסחים ה:;
ט] [ש"מ] [וחלון טז:
ותוס' ע"ז סו: דה"ה אמר
ר' יוחנן, א] [וי"ט מוסקס
כרמות יד. ד"ה עירוב,
ט] רש"י מוסקס כל זה.
(כ) רש"י גורם ליתא להאי
פירושא וי"ג אכל ר"ה פירש,

תורה אור השלם

1. ולא תוציאו משא
מבתיכם ביום השבת
וכל מלאכה לא תעשו
וקדשתם את יום השבת
באשר צויתי את
אבותיכם: ירמיה יז כב

גהות הב"ה

(א) תוס' ד"ה ר"ה רש"י
והי' ויחלץ צורך מקמא אכל
שלא לצורך כלי' ומיהו
שם צורך יו"ט מתקן:
(ב) בא"ד דשרי גם
בשביל טיול:

מוסף רש"י

אין מוציאין לא את
הקטן. הוצאה שלא לצורך.
דלא אשתרי למתולה
ביו"ט טפי מצבצת אלא
אוכל נפש (שבת קכד).
לוקה משום מבשל גיד
ביו"ט. צבול שאינו ראוי
(פסחים מו:). משום
מבשל בשר בחלב.
אפילו הוא חול, וקטני ש
נגדים נטמן טעם ובשר
הס (שם). משום אוכל
בשר בחלב. תמלי לא
תבשל כתיב מד לאכילה
ומד להנאה ומד לצבול
(מכות כא:).

מוסף תוספות

א. דהוי רבותא טפי דאף
על גב דהוי צורך יו"ט
לוקה אילבא דביו"ט. תוס'
מנייה. ד"ה עולת.